

www.rijksinstituut.nl

Bareveld - Aqualande (Dr.)

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

2006-05/12

*Bareveld - aqualande (Dr.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema Adviseurs

juni 2006
Steekproefrapport 2006-05/12
ISSN 1871-269X
CIS-code 17735
auteur: drs. Richard Exaltus

De Steekproef, Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 - 5779784
fax 050 - 5779786
kvk: 02067214
internet www.desteekproef.nl
e-mail info@desteekproef.nl

Inhoud

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doel	1
1.2 Locatie	1
1.3 Administratieve gegevens	1
2. Bureauonderzoek	3
2.1 Bureauonderzoek, bronnen	3
2.2 Geologie en bodem	3
2.3 Archeologie	4
2.4 Gespecificeerd archeologisch Verwachtingsmodel	4
2.5 Strategie veldonderzoek	6
3. Resultaten Veldonderzoek	7
3.1 Algemeen	7
3.2 Booronderzoek	8
3.3 Oppervlaktekartering	10
4. Conclusies en Advies	12

Appendix: Boorstaten

Bureauonderzoek

2.1 Bureauonderzoek, bronnen

In het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van de onderzoeks-locatie verzameld. Daartoe zijn onderstaande bronnen geraadpleegd. In de tekst wordt naar deze bronnen verwezen.

Tabel 1: Geraadpleegde bronnen

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 08. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen, 1998

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) [ARCHIS]

Foto-Atlas, Drenthe. Robas Producties Den Ijp, Topografische dienst Emmen, 1990

Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50.000. Wolters-Noordhoff Atlasproducties Groningen, 1990

Grote Provincie Atlas, Drenthe: schaal 1:25.000. Wolters-Noordhoff Atlasproducties Groningen, 2000

2.2 Geologie en bodem

Het plangebied ligt op een vlakte met geïsoleerde lage heuvels, ruggen en welvingen. Binnen het plangebied betreft het met name welvingen. Deze worden gevormd door reliëfverschillen in het dekzand dat hier gedurende het Weichseliën is afgezet. De lage delen van dit dekzandlandschap zijn gedurende het Holoceen overdekt geraakt met hoogveen.

Binnen beide deelgebieden van het plangebied worden door de bodemkaart moerige podzolbodems met een veenkoloniaal bovendeck en een moerige tussenlaag (classificatie bodemkaart iWp) en veldpodzolgronden in leemarm, zwak lemig fijn zand (classificatie bodemkaart Hn21) onderscheiden. Beide typen bodems hebben binnen het plangebied een grondwatertrap VI (gemiddelde hoogste grondwaterstand tussen 40 en 80 cm en gemiddelde laagste grondwaterstand dieper dan 120 cm).

Volgens de Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 2 Noord-Nederland 1851-1855 maakte het plangebied destijds deel uit van de ontginningen van Zuid-Eexterveen en was het in gebruik voor de landbouw.

2.3 Archeologie

De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden geeft voor het plangebied een middelhoge trefkans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Gezien de aanwezigheid binnen het plangebied van dekzandwelingen binnen een hoogveengebied, moet rekening gehouden worden met resten uit de Steentijd. De kans op het aantreffen van (intacte) archeologische resten uit de steentijd wordt sterk bepaald door de aanwezigheid en intactheid van podzolbodems.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. Hieronder zijn in Tabel 2 de bekende archeologische vindplaatsen opgesomd die in de nabijheid van het plangebied liggen (zie ook Figuur 2).

Tabel 2: Archeologische monumenten en waarnemingen in de omgeving van plangebied Bareveld Aqualande (voor de ligging zie Figuur 2).

CMA/CAA	RD-Coördinaten	Datering	Omschrijving
Monumenten (CMA)			
7283	253,388/564,614	Mesolithicum	Vuursteenvindplaats
7284	252,611/564,363	Mesolithicum	Vuursteenvindplaats
Waarnemingen (CAA)			
18272	252,670/564,350	Mesolithicum	Vuursteenvindplaats
18273	252,200/564,680	Mesolithicum	Vuursteenvindplaats
239068	251,140/564,620	Onbekend	Onbekend

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Het onderzoeksterrein ligt in een gebied waarin archeologische resten uit de Steentijd kunnen worden aangetroffen. Binnen het plangebied moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van podzolbodems waarin bewoningssporen uit de Steentijd bewaard kunnen zijn gebleven.

Podzolbodems worden gekenmerkt door de aanwezigheid van een uitspoelingshorizont (E-horizont) onder de toplaag (A-horizont). Het uitgespoelde materiaal is neergeslagen in een inspoelingshorizont (B-horizont). Deze inspoelingshorizont gaat gewoonlijk via een overgangshorizont (BC+horizont) geleidelijk aan over in niet door bodemvorming beïnvloed dekzand (C-horizont).

Gezien het gebruik van het gebied als akkerland, is naar verwachting weinig van de oorspronkelijke bodemopbouw bewaard gebleven. De archeologische verwachting is daardoor volledig gekoppeld aan het wel of niet aanwezig zijn van zones met een (deels) intacte podzolbodem.

2.5 Strategie veldonderzoek

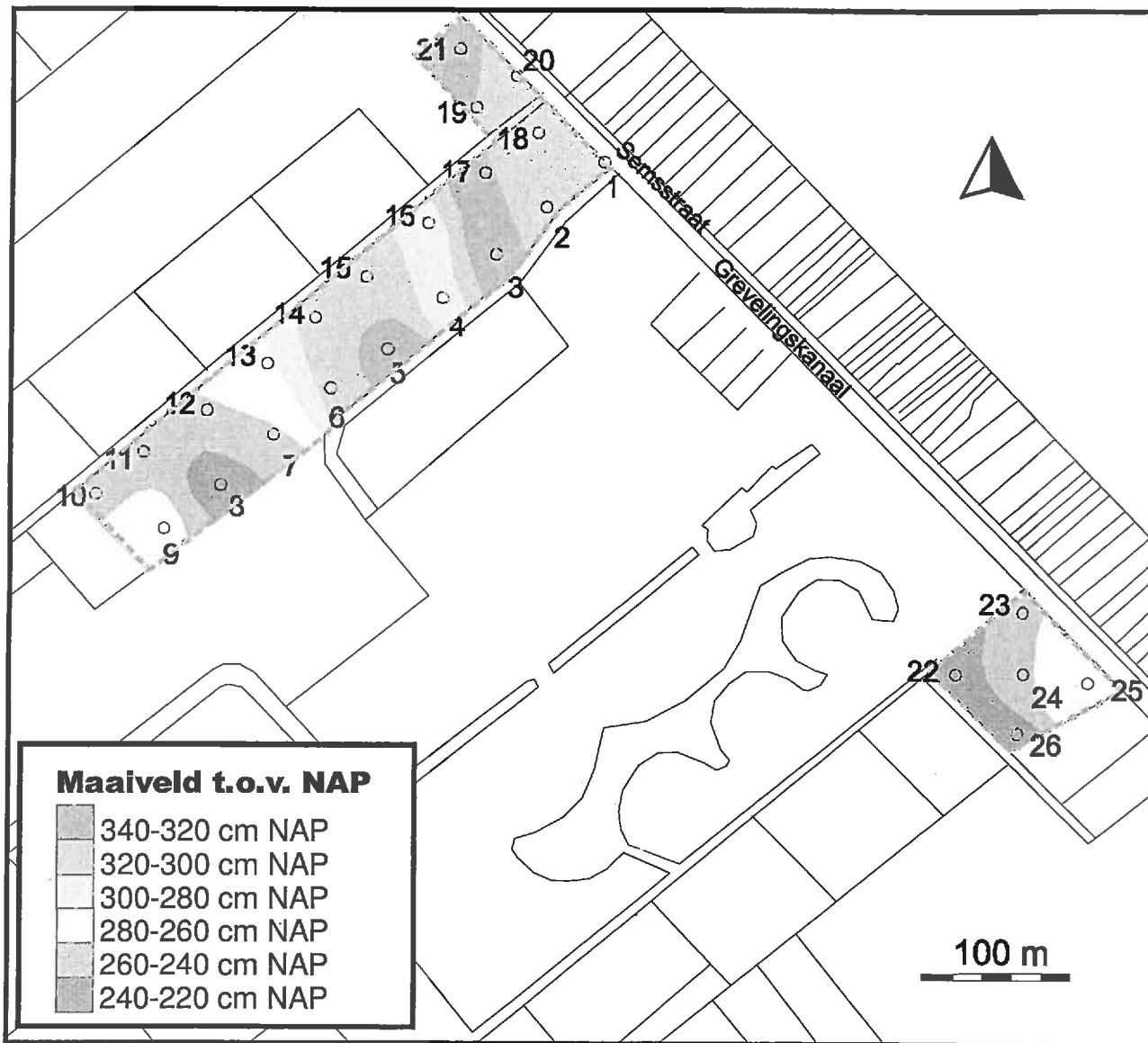
Hoewel binnen het plangebied geen bekende archeologische vindplaatsen uit de Steentijd liggen, moet met de aanwezigheid hiervan toch terdege rekening worden gehouden.

Het veldonderzoek is allereerst gericht op het opsporen van zones met een nog (deels) intacte podzolbodem. Hiertoe is een booronderzoek uitgevoerd met een dichtheid van zes boringen per hectare. Hiervoor is gebruik gemaakt van een gutsboor met een diameter van 3 centimeter. De afstand tussen de boringen bedroeg steeds 50 meter en de afstand tussen de raaien 40 meter. Doordat de raaien ten opzichte van elkaar verspringen is een systeem van nagenoeg gelijkbenige driehoeken ontstaan. Hierdoor zijn de boringen gelijkmatig over het onderzoeksgebied verspreid en kan optimaal bepaald worden wat de mate van intactheid van de bodem is en wat de kans hierin op de aanwezigheid van archeologische lagen en/of grondsporen (nog) is.

Indien zones met intacte podzolbodems worden aangetroffen, worden hier megaboringen gezet met een boor met een diameter van 15 cm. Het hiermee opgeboorde materiaal wordt vervolgens gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm.

In alle boringen zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald alsmede alle overige bijzonderheden en eventuele archeologische indicatoren, zoals houtskool, (bewerkt) vuursteen, aardewerk, glas en dergelijke. Van alle boringen is de NAP-hoogte bepaald.

Bij matige tot goede vondstzichtbaarheid aan het oppervlak kan een oppervlaktekartering worden uitgevoerd. Hiertoe worden systematisch banen over het plangebied gelopen met tussenafstanden van 2 tot 3 meter. Hierbij wordt het oppervlak geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

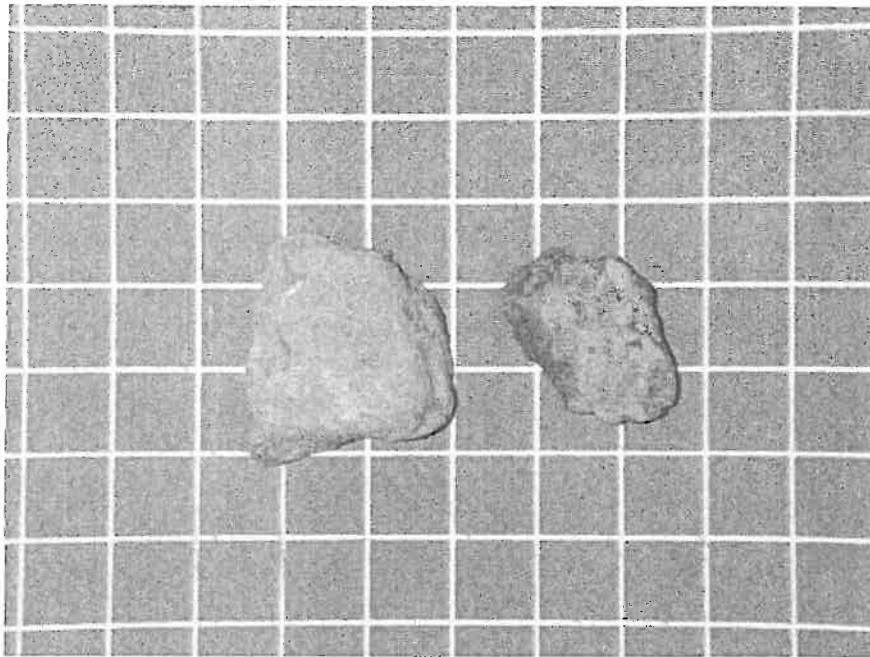
Figuur 4: Boorpuntenkaart Bareveld, Aqualande. De genummerde cirkels geven de uitgevoerde boringen weer. Tevens zijn de maaiveldhoogten in kleur weergegeven.

3.3 Oppervlaktekartering

Drie hectare van het noordelijke deelgebied bleken begroeid te zijn met bieten (zie Figuur 5). Doordat de bietenplanten nog tamelijk geringe afmetingen hadden was de vondstzichtbaarheid op dit deel van het plangebied matig tot goed. Om deze reden is hier een oppervlaktekartering uitgevoerd. Tijdens deze oppervlaktekartering is geen vuursteen aangetroffen. Andere artefacten uit de Steentijd ontbraken eveneens volledig. In de nabijheid van boring 12 zijn echter twee stukjes terpenaardewerk uit de ijzertijd aangetroffen (zie Figuur 6). Dit terpenaardewerk is vrijwel zeker aan het einde van de 19^e of begin van de 20^e eeuw aangevoerd met terpaarde vanuit het noordelijk kustgebied en heeft derhalve geen archeologische betekenis voor het plangebied.

Figuur 5: Bareveld, Aqualande. Foto van het oppervlak van het terreindeel waarop een oppervlaktekartering is uitgevoerd.

Figuur 6: Bareveld, Aqualande. Foto van de twee tijdens de oppervlaktekartering aangetroffen scherfjes van terpenaardewerk.

4. Conclusies en advies

Het plangebied bestaat uit een welvend dekzandlandschap waar overheen plaatselijk hoogveen tot ontwikkeling is gekomen. Door ontginningswerkzaamheden en grondbewerking rest van dit veen nauwelijks nog iets. In ons verwachtingsmodel is er vanuit gegaan dat dekzandgebieden met (deels) intacte podzolbodems bewoningssporen uit de Steentijd kunnen bevatten. De oorspronkelijke bodemopbouw binnen het plangebied is echter volledig verloren gegaan door grondbewerking. Ook het oorspronkelijke reliëf is hier sterk door aangetast. In geen van de 26 boringen die in het plangebied zijn gezet, zijn archeologische indicatoren aangetroffen.

Een oppervlaktekartering op 3 hectare van het noordelijk deelgebied heeft slechts twee stukjes van elders aangevoerd terpenaardewerk opgeleverd. Binnen het plangebied is derhalve geen enkele aanleiding tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of archeologisch vervolgonderzoek.

Wel wijzen wij er op dat wanneer bij werkzaamheden archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of archeologische vondsten worden gedaan, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen (tel. 0592-305032, mobiel 06-22662601; w.sanden@drentsplateau.nl).

Zuidhorn, juni 2006

drs. R. Exaltus
(senior archeoloog)

Appendix

Bareveld, Aqualande (Dr.)
boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN5104

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : BügelHajema Adviseurs
 Projectnaam : Bareveld
 Projectnummer : 2006-05/12
 Projectlocatie : Aqualande

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
1 Boring	0 - 90	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	90 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
2 Boring	0 - 70	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	70 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
3 Boring	0 - 67	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	67 - 70	ZAND, zwak siltig	10YR4/6 bruin	B/C-horizont
	70 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
4 Boring	0 - 80	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	67 - 84	ZAND, zwak siltig	10YR4/6 bruin	B/C-horizont
	84 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
5 Boring	0 - 35	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	35 - 38	ZAND, zwak siltig	10YR4/6 bruin	B/C-horizont
	38 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
6 Boring	0 - 84	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	84 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
7 Boring	0 - 76	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	76 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
8 Boring	0 - 60	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	60 - 65	VEEN	2.5YR1.7/1 zwart	Veraard veen
	65 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
9 Boring	0 - 40	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	40 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
10 Boring	0 - 65	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	65 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	Veenbrokken C-horizont
11 Boring	0 - 30	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	30 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
12 Boring	0 - 75	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	75 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
13 Boring	0 - 35	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	35 - 40	ZAND, zwak siltig	10YR4/6 bruin	B/C-horizont
	40 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
14 Boring	0 - 60	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	60 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
15 Boring	0 - 70	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	70 - 100	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont
16 Boring	0 - 90	ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart	Bouwvoor
	90 - 120	ZAND, zwak siltig	10YR5/6 lbruin	C-horizont

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

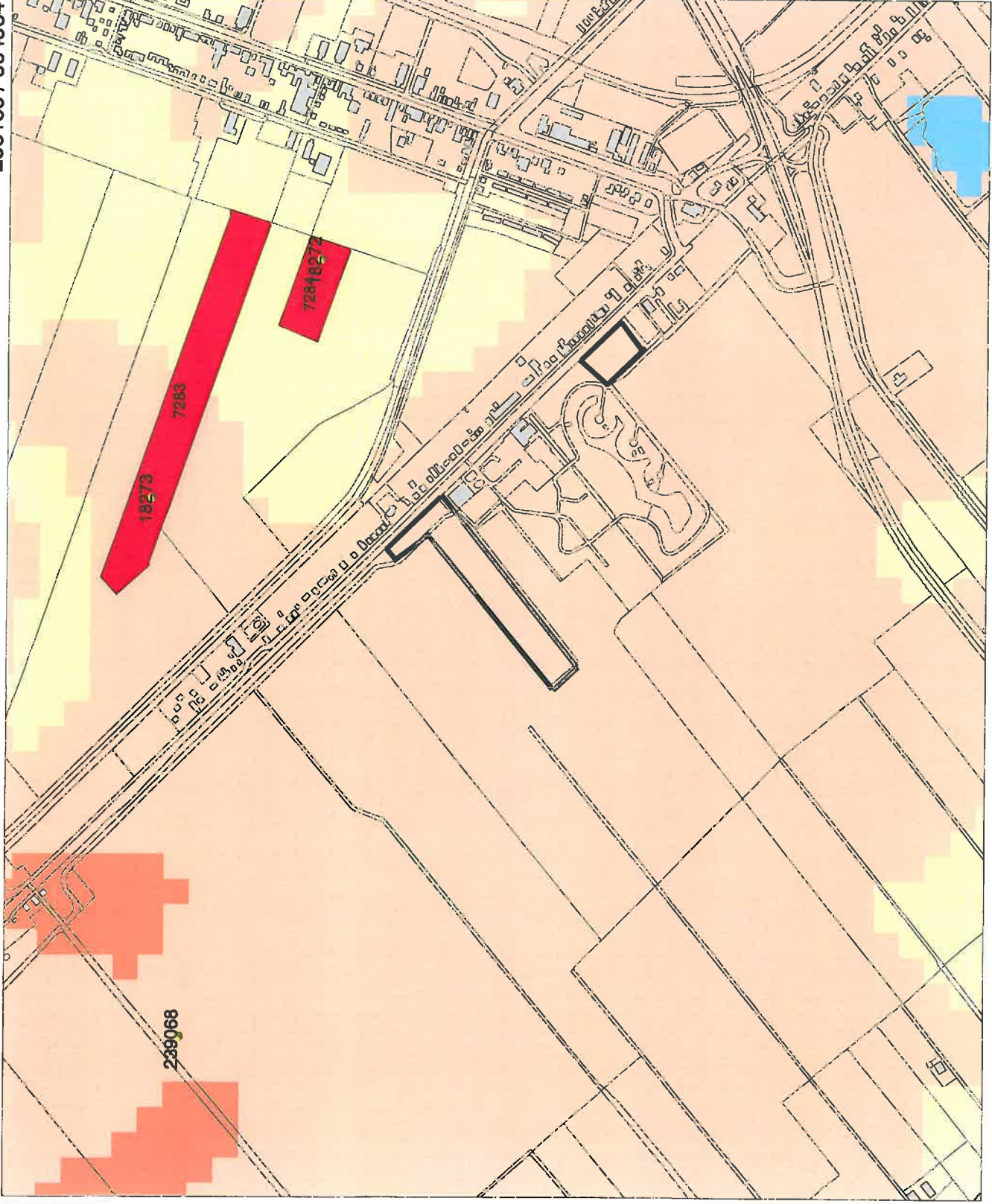
Opdrachtgever : BūgelHajema Adviseurs
Projectnaam : Bareveld
Projectnummer : 2006-05/12
Projectlocatie : Aqualande

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
17 Boring	0 - 40 40 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
18 Boring	0 - 70 70 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
19 Boring	0 - 40 40 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
20 Boring	0 - 90 90 - 120	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
21 Boring	0 - 40 40 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
22 Boring	0 - 30 30 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
23 Boring	0 - 30 30 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
24 Boring	0 - 60 60 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor Veenbrokken C-horizont
25 Boring	0 - 70 70 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont
26 Boring	0 - 35 35 - 100	ZAND, zwak siltig ZAND, zwak siltig	10YR2/2 zwart 10YR5/6 lbruin	Bouwvoor C-horizont

Bareveld, Aqualande

Figuur 2. Bekende en verwachte archeologische waarden

253185 / 564964

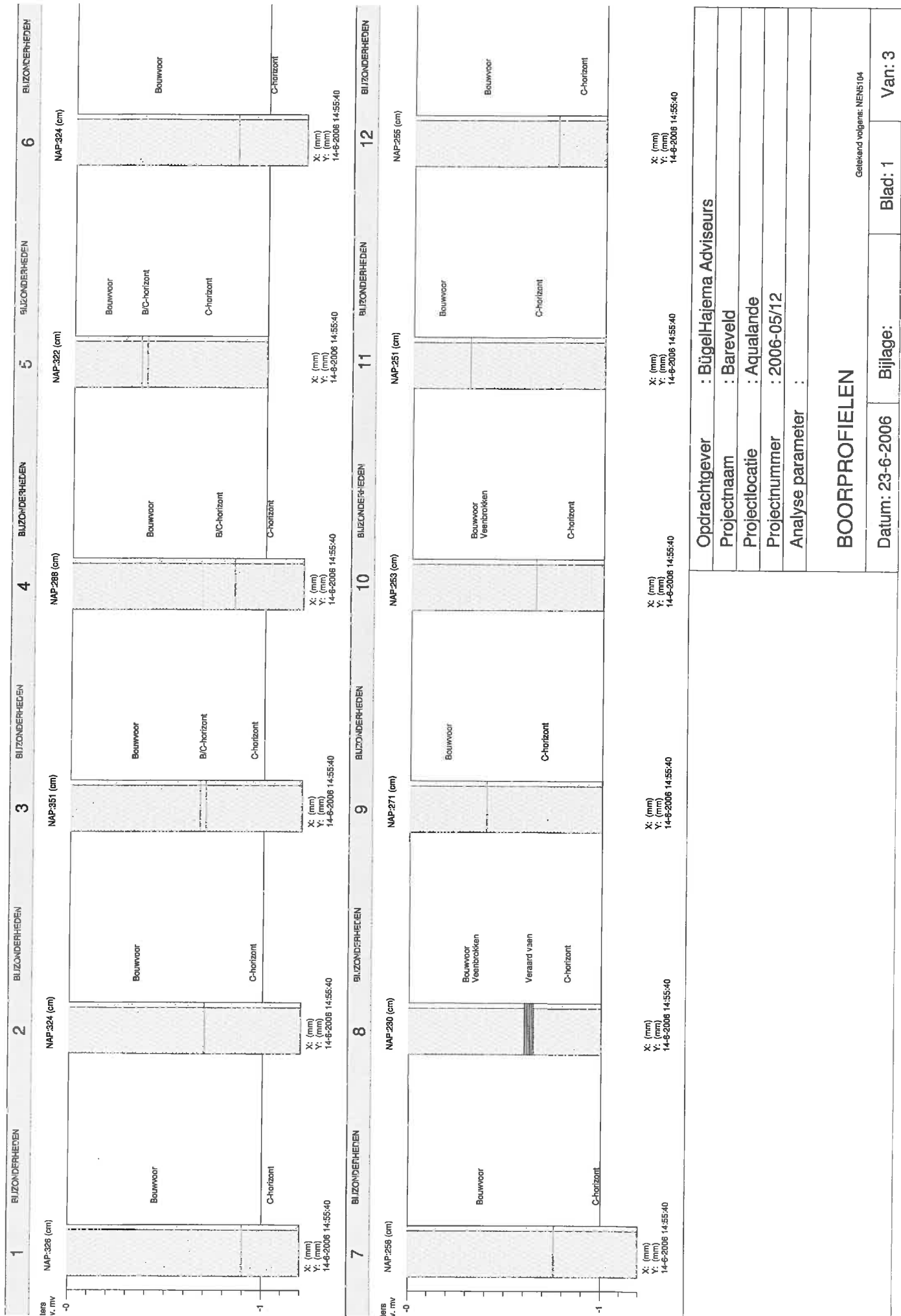

250825 / 563036

Legenda

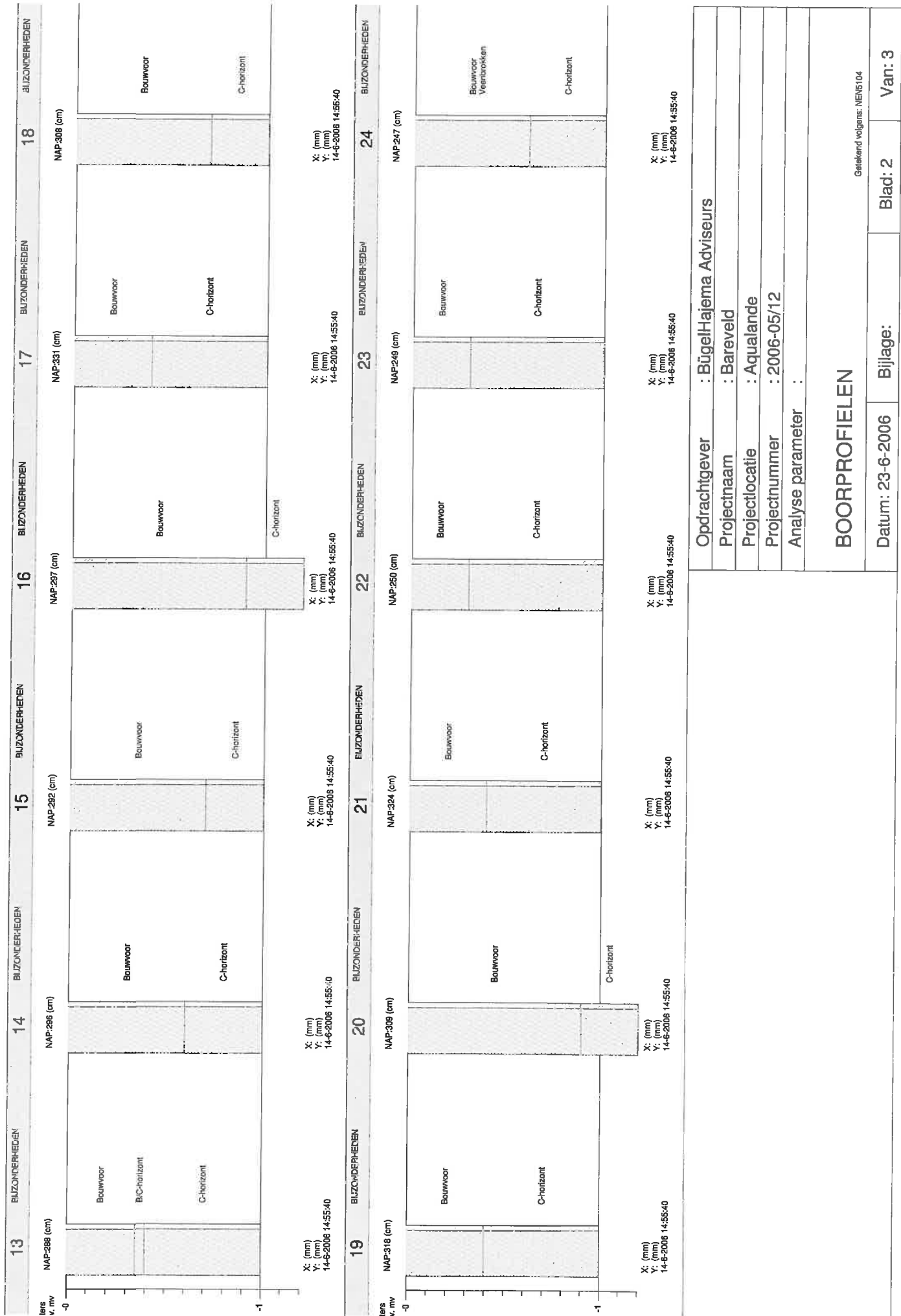
- WAARNEMINGEN
 - VONDSMELDINGEN
 - HUIZEN
 - TOP10 (G)TDN
- MONUMENTEN
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW
 - zeer lage treifkans
 - lage treifkans
 - middelhoge treifkans
 - hoge treifkans
 - lage treifkans (water)
 - middelhoge treifkans (water)
 - hoge treifkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
- PROVINCIES

Opdrachtgever	: BùgelHajema Adviseurs
Projectnaam	: Bareveld
Projectlocatie	: Aqualande
Projectnummer	: 2006-05/12
Analyse parameter	:
BOORPROFIELEN	
Datum: 23-6-2006	Bijlage: 1
	Blad: 1
	Van: 3

Getekend volgens: NEN15104	
----------------------------	--

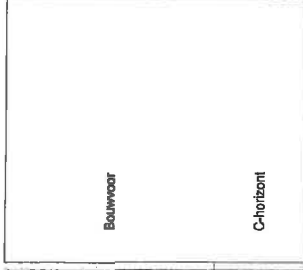

Opdrachtgever	: BùgelHajema Adviseurs
Projectnaam	: Bareveld
Projectlocatie	: Aqualande
Projectnummer	: 2006-05/12
Analyse parameter	:
BOORPROFIELEN	
Getekend volgende: NENS104	
Datum: 23-6-2006	Bijlage:
Blad: 2	Van: 3

lens
v. mv

NAP:275 (cm)

NAP:238 (cm)

X: (mm)
Y: (mm)
14-6-2006 14:55:40

X: (mm)
Y: (mm)
14-6-2006 14:55:40

lens
v. mv

-0

Oprichtgever : BügelHajema Adviseurs		
Projectnaam : Bareveld		
Projectlocatie : Aqualande		
Projectnummer : 2006-05/12		
Analyse parameter :		
BOORPROFIELEN		
Datum: 23-6-2006	Bijlage:	Blad: 3
		Van: 3

Geekend volgens: NEN5104